

УДК 330.341.
JEL F21, F32

В. Шевченко, канд. екон. наук, доц.
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

РИЗИКИ ТА СУПЕРЕЧЛИВІСТЬ МІЖНАРОДНОГО РУХУ КАПІТАЛУ В БАНКІВСЬКОМУ СЕКТОРІ

Досліджується фактори та структура міжнародного руху капіталу, його суперечливий вплив на глобальні та національні процеси. Визначено ризики міжнародного руху капіталу в банківському секторі. Виявлено сучасні зміни міжнародного руху капіталу в банківському секторі України. Розкрито сучасні наслідки та особливості регулювання ризиків міжнародного руху капіталу.

Ключові слова: міжнародний рух капіталу, банки з іноземним капіталом, рух капіталу в банківському секторі, ризики руху капіталу, наслідки руху капіталу.

Постановка проблеми. Міжнародний рух капіталу лежить в основі глобалізації економіки, він спрямований на найбільш ефективний доступ до фінансування для підприємств різних країн. Рух капіталу перебуває під впливом складної сукупності факторів, має різні форми, суперечливі результати та нестійку динаміку. Потoki капіталу стають все більш диверсифікованими, прямі та портфельні іноземні інвестиції здійснюються поряд з довгостроковими кредитами, розміщенням облігацій та інших фінансових інструментів. Рух іноземного капіталу суперечливо впливає на національні економіки, фінансові та банківські системи.

Банки відіграють більш значну роль у фінансових системах трансформаційних і зростаючих економік (emerging markets), ніж в розвинутих країнах. Банківські системи трансформаційних і зростаючих економік в останні десятиліття стали об'єктом значного збільшення іноземного капіталу. В результаті глобальної фінансової кризи, боргових проблем і стагнації Єврозони, нестабільності міжнародних ринків, посилюються ризики руху капіталу. Під впливом глобальної нестабільності та ризиків відбуваються суттєві зміни руху фінансів до банківських систем трансформаційних і зростаючих економік. Значні зміни динаміки або скорочення припливу іноземного капіталу за певних умов можуть стати поштовхом до банківських та валютних криз.

Такі процеси впливають на національні фінансові системи, умови діяльності та розвитку банків, можливості банківського кредитування економіки. Змінюються умови внутрішніх та зовнішніх запозичень, доступність та ризики банківського кредитування, конкурентоспроможність банків та їх стабільність.

Міжнародна нестабільність та ризики транскордонного руху капіталу впливають на динаміку залучення іноземної фінансової ліквідності до банківського сектору України, позначаються на стані платіжного балансу, валютного курсу, діяльності дочірніх іноземних банків. Відбувається реструктуризація банків з іноземним капіталом, вихід ряду великих міжнародних банків з ринку України.

Аналіз останніх публікацій. Фактори, структура та результати міжнародного руху капіталу досліджуються у працях С.Валдеса, Р.Левіна, Ф.Лейна, Д.Лувеліна, С.Мақдоналда, Ф.Мішкіна, Ф.Моліно, М.Обстфельда, Р.Тейлора та інших. Структура та тенденції розвитку фінансової та банківської систем України в умовах глобалізації, особливості руху іноземного капіталу та фінансові ризики розглядаються у роботах В.Базилевича, В.Гесця, В.Корнесва, Д.Лук'яненка, І.Лютого, В.Міщенко, С.Науменкової, Р.Пікус, О.Рогача, А.Філіпенка, та інших. В сучасних умовах відбувається певне переосмислення ролі руху капіталу з урахуванням наслідків глобальних та європейських кризових та посткризових процесів.

Багатофакторність, ризики та суперечливі наслідки руху капіталу привертають увагу дослідників. Так, відомий "парадокс Лукаса" визначає, що незважаючи на

значно більш високу прибутковість іноземного капіталу у країнах, що розвиваються, основні потоки капіталу у кінці ХХ століття були спрямовані у розвинуті країни. Причиною такого парадоксу Р.Лукас вважав інституційну слабкість країн, що розвиваються. Це обумовлює значні ризики вкладення іноземного капіталу до країн, що розвиваються, та його руху переважно до розвинутих країн зі значно меншими рівнями ризиків та прибутковості [1]. М.Обстфельд сформулював [2] та разом зі співавторами розвинув "трилемму Обстфельда" [3], що визначає суперечливий зв'язок режимів валютного курсу (плаваючий чи фіксований), руху капіталу та монетарної політики країн.

Неокласичне трактування мотивів прямих та портфельних іноземних інвестицій не є достатнім для розуміння факторів руху капіталу. "Еклектична парадигма" Даннінга доводить вирішальний вплив комбінації переваг власності, розміщення та інтерналізації (реалізації індивідуальних переваг окремої фірми) на прямі іноземні інвестиції [4]. Нестабільність потоків капіталу в останні роки та ряд міжнародних криз кінця ХХ та початку нинішнього століття притягували увагу до дослідження таких явищ як значне зниження та зупинка притоку капіталу або дивестиції – скорочення або вихід з країни прямих та портфельних інвестицій. Так, Р.Калво дослідив зміну притоку капіталу на його відтік в період економічних криз та визначив негативні наслідки такого явища, яке він назвав "неочікувана зупинка" [5, 6]. В останні роки економісти та експерти міжнародних фінансових організацій аналізують посткризові зміни державного впливу на рух капіталу, еволюцію від фінансової лібералізації до регулювання експорту та імпорту капіталу.

Транскордонний рух капіталу у банківському секторі розглядався переважно як основна форма його інтернаціоналізації. В остання два десятиліття особливу актуальність набули транскордонні злиття та поглинання фінансових інституцій, поширення іноземного капіталу у банківському секторі трансформаційних економік Центральної та Східної Європи та СНД.

Невирішені частини загальної проблеми. Зміни динаміки, напрямків і структури транскордонного руху капіталу є однією з суттєвих характеристик посткризової глобальної нестабільності. Це особливо проявляється на міжнародних фінансових ринках та в банківській сфері. Такі процеси потребують виявлення основних сучасних факторів структурних змін руху капіталу, співвідношення його основних форм у банківському секторі, балансу імпорту та експорту капіталу. Необхідне визначення впливу змін транскордонних потоків капіталу на банківську стабільність, платіжний баланс і валютний курс, міжнародну конкурентоздатність банків. Особливого значення набуває аналіз умов і ризиків руху капіталу до банківського сектору України з урахуванням погіршення умов міжнародних фінансових ринків, дефіциту торговельного та платіжного балансів, валютної політики.

Метою статті є виявлення факторів і ризиків нестабільності міжнародного руху капіталу до банківських систем зростаючих економік та України, обґрунтування необхідності регуляторних заходів щодо управління ризиками руху іноземного капіталу в банківському секторі. Методологія дослідження є базується на використанні системного аналізу для визначення факторів еволюції транскордонного руху капіталу в умовах глобальної нестабільності, виявлення особливостей та ризиків міжнародного руху капіталу у банківському секторі зростаючих економік та України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Рух капіталу можна визначити як транскордонну мобільність фінансової ліквідності у різних формах. Міжнародний рух капіталу є однією з визначальних характеристик економічної і фінансової глобалізації. Подібно іншим глобальним процесам, рух капіталу залежить від екзогенних та ендогенних факторів, характеризується волатильністю, суперечливими тенденціями та структурними змінами.

Міжнародний рух капіталу недостатньо розглядати тільки з позицій неокласичного підходу як обумовлений різницею у прибутковості фінансових активів у різних країнах. Рух капіталу необхідно визначити як багатофакторний, структурований, суперечливий та мета системний процес, що впливає на рівень глобалізації та одночасно залежить від стану світової економіки. Багатофакторність означає, що потоки капіталу перебувають під впливом економічних, інституційних, фінансових, валютних, монетарних, кон'юнктурних, циклічних, поведінкових та інших чинників. Рух капіталу визначається ринковими механізмами акумуляції та ефективної алокації міжнародної фінансової ліквідності з урахуванням різної дохідності та ризиків.

Співвідношення та динаміка форм глобального руху капіталу змінюється під впливом міжнародних та національних факторів. У якості міжнародних можна розглядати стан глобальних фінансових ринків, кредитні цикли, кон'юнктуру товарних ринків, валютні курси та інші. Основними національними факторами є темпи економічного зростання, стан платіжного балансу та бюджету, стабільність національної фінансової та банківської систем, інвестиційна активність, рівень інфляції та інші.

Міжнародний рух капіталу має багатоаспектний вплив на глобальні та національні процеси. Він є основою рушійною силою та формою глобалізації економіки та фінансової інтеграції. Імпорт довгострокового капіталу (прямі іноземні інвестиції та довгострокові кредити) сприяють інвестиціям та економічному зростанню. Рух капіталу забезпечує формування та диверсифікацію міжнародних інвестиційних портфелів, активів банків та інших фінансових інституцій. Залучення зовнішніх фінансів для національних економік сприяє підтриманню стабільності та постачанню додаткових інвестиційних ресурсів. Приплив іноземного капіталу сприяє збільшенню обсягів іноземної валюти та таким чином впливає на валютний курс, що є особливо важливим коли торговельний баланс є негативним. Одночасно обсяги та структура руху капіталу є фактором збалансування платіжного балансу країни.

Основними формами руху капіталу є прямі іноземні інвестиції, портфельні інвестиції та довгострокове фінансування – кредити та облигації. Їх динаміка має спільні та відмінні риси, кожна з цих форм має особливості впливу на економіку та фінансові системи. Спільні риси цих форм руху капіталу залежать від основних тенденцій глобальних фінансових ринків, таких як тенденції міжнародних фондових індексів та базисних ставок запозичень, темпи економіки в основних регіонах, світова торгі-

вля. Національна специфіка руху капіталу залежить від стану економіки, інвестиційного клімату, платіжного балансу, валютного курсу. Динаміка основних форм руху капіталу залежить від взаємодії міжнародних та національних (або регіональних) факторів, що впливають на приток та відплив капіталу з окремих країн чи регіонів.

Динаміка та структурні зміни руху капіталу перебувають під впливом сукупності зовнішніх та внутрішніх ризиків. До ризиків зовнішнього фінансового середовища можна віднести неочікувані значні зміни основних параметрів міжнародних фінансових ринків, які суттєво впливають на стан національних фінансових і банківських систем:

- падіння вартості фінансових активів на міжнародних ринках, яке веде до де-капіталізації міжнародних банків та зниження їх кредитної спроможності;
- суттєві коливання міжнародних фінансових ринків;
- значне обмеження пропозиції та зростання вартості запозичень на міжнародних ринках;
- зростання вартості обслуговування зовнішніх запозичень;
- значна девальвація або ревальвація національної валюти в результаті відтоку іноземного капіталу;
- непрогнозоване різке скорочення притоку іноземного капіталу ("неочікувана зупинка");
- значне збільшення відтоку фінансових активів з країни за кордон – дивестицій та відтік капіталу.

Глобальна фінансова криза та посткризова нестабільність вплинули на транскордонні фінансові потоки, світові дисбаланси, зміну міжнародних регуляторних умов, що визначає суттєву модифікацію ризиків зовнішнього фінансового середовища:

- надлишкова ліквідність в період кризи як результат надмірної емісії спекулятивних фінансових інструментів сек'юритизації, похідних інструментів та кредитних свопів; змінилась обмеженнями фінансування та посиленням вимог до оцінки кредитних та облигаційних ризиків;
- міжнародні фінансові дисбаланси, в першу чергу дефіцит поточного рахунку платіжного балансу та бюджету США та профіцит поточного рахунку в країнах-експортерах, привела до концентрації світових офіційних резервів і банківської ліквідності в азійських країнах, що стимулювало зростання їх ролі як експортерів капіталу поряд з розвинутими країнами;
- монетарна експансія на основі надмірно низьких облікових ставок Федеральної резервної системи та інших центральних банків, зниження курсу долара США до євро та інших основних валют впливає на зміну умов міжнародної торгівлі та пріоритети руху капіталу.

Основні внутрішні ризики, що впливають на міжнародні потоки капіталу та банківську систему, взаємодіють з зовнішніми ризиками:

- значний дефіцит бюджету покривається за рахунок зовнішніх та внутрішніх запозичень, останні здійснюються в банківській системі та скорочують можливість кредитувати економік;
- дефіцит платіжного балансу впливає на курс гривні, що підвищує ризики здійснення прямих та портфельних іноземних інвестицій;
- невиправдана політика стабільного валютного курсу у 2009-2013 роках обумовила проблеми вартості обслуговування зовнішніх запозичень, підтримання валютної позиції банків;
- посилення податкового тиску на підтримання валютної позиції банків, бізнес (особливо малий та середній) зумовило скорочення іноземних інвестицій та попити на банківське кредитування;

• погіршення кредитних рейтингів країни та інвестиційного клімату, в результаті чого значно скоротилися обсяги прямих іноземних інвестицій, посилюється процес виходу з ринку України іноземних компаній та банків, скоротилися можливості залучення зовнішнього фінансування. Погіршення рейтингів та підвищення витрат на обслуговування зовнішніх запозичень веде до зниження вартості банківських активів і ліквідності банків, підвищення ризику дефолту.

Дія вказаних та інших факторів обумовила нагромадження нерівноважності фінансових ринків (фінансових дисбалансів, диспаритетів вартості фінансових та товарних активів, змін валютних курсів, акумуляції фінансових ризиків). Вплив зовнішніх ризиків посилюється в умовах фінансової інтеграції. Міжнародні ризики відіграють суттєву роль у міжнародній трансмісії значних коливань фінансових ринків, поширення криз від міжнародних фінансових центрів до інших країн.

Особливо вразливими до зовнішніх ризиків є економіки з фіксованим або регульованим валютними курсами, експортоорієнтовані та імпортозалежні країни. В таких економіках в результаті дії ризиків виникають різні форми фінансової нестабільності, кризові процеси.

Україна має відкриту економіку, що має системну вразливість до зовнішніх ризиків. Чинниками такої системної вразливості є висока концентрація товарних груп експорту (чорна металургія, хімія, машинобудування та продукція сільського господарства) та імпорту (енергоносії, машини та устаткування). Фінансова система країни є банковоцентрованою, стан банків визначає можливості акумуляції заощаджень, кредитування економіки та домогосподарств. До початку 2013 року в країні був фактично регульовано-фіксований валютний курс. За таких умов можливості адаптації економіки та банківської системи до зовнішніх ризиків є обмеженими.

Специфічними зовнішніми ризиками для української економіки та банківської системи в останні 10 років, що обумовлені особливостями зовнішньої торгівлі та фінансової інтернаціоналізації країни, на наш погляд, були наступні:

1. Ризики кон'юнктури та цін міжнародних товарних ринків – значні коливання попиту та цін на основні товари українського експорту, несприятливі ціни на енергоносії. Внаслідок цього скоротилося надходження іноземної валюти на ринок та виникли проблеми із задоволенням попиту на іноземну валюту для імпорту, обслуговуванням зовнішніх зобов'язань корпоративного та державного секторів, а також обслуговування валютних кредитів, наданих національним позичальникам. Коливання зовнішніх цін також можуть привести до проблем ліквідності та платіжних розрахунків банків.

Зовнішні ризики пропозиції обумовлені зростанням цін на енергоносії, в першу чергу зростанням цін на імпортований природний газ та відповідно попиту на валюту для його оплати. В умовах штучного стримування внутрішніх цін на природний газ значно нижче витрат на його імпорт (а також нерентабельність власного видобутку), розрахунки за імпорт здійснювалися шляхом фактичного субсидування із внутрішніх та зовнішніх джерел. Таке субсидування трансформувало ризики цін на імпортований газ у збільшення внутрішнього і зовнішнього боргу.

Ризики кон'юнктури, експортних та імпортних цін суттєво впливають на банківське обслуговування та кредитування зовнішньої торгівлі, вартість та ризики кредитного портфелю банків у іноземних валютах, валютну ліквідність банків.

2. Валютні ризики виникають в основному у випадку комбінації зростання імпортних цін та обмеженої пропо-

зиції валюти на внутрішньому ринку. Зокрема, в Україні в результаті випереджаючого зростання імпорту в умовах фактично фіксованого валютного курсу був значний дефіцит поточного рахунку платіжного балансу, що обумовило девальваційний тиск на гривню.

Для підтримки гривні НБУ проводив валютні інтервенції за рахунок офіційних резервів, в результаті чого резерви стрімко скоротилися за останні два роки та регулятор був змушений перейти до вільного ринкового курсоутворення. Девальвація гривні в лютому 2014 року дещо пом'якшила дефіцит торговельного балансу та сприятиме наповненню бюджету. Одночасно зросла чутливість внутрішнього ринку до коливань курсу та інфляційний вплив імпорту.

Зростання проблем підтримання валютної позиції банків, вартості обслуговування зовнішніх запозичень та валютних кредитів є суттєвим фактором фінансової нестабільності.

3. Фінансові ризики проявляються як значні коливання цін на фінансові активи (кредити, фінансові інструменти, золото та інші). Фінансові ризики ведуть до скорочення кредитування, зменшення вартості капіталу банків, необхідності рекапіталізації банків, значного зростання попиту на міжбанківське кредитування для підтримання ліквідності. Посилення вимог до якості кредитування обумовило різке скорочення зовнішнього кредитування та збільшення його вартості. Фінансова нестабільність, обмеженість валютних резервів банків призвели до зниження рейтингів країни з причин підвищення ризику дефолту у валюті.

4. Ризик зниження кредитного рейтингу країни виникає у разі скорочення офіційних резервів нижче межі спроможності обслуговувати зовнішні запозичення, значної девальвації національної валюти, зростання бюджетного дефіциту. Зниження національного кредитного рейтингу веде до відповідного погіршення рейтингів інших позичальників – банків, корпорацій та місцевих органів влади. Така ситуація спричиняє значний системний ефект на банківську систему – погіршення рейтингів та підвищення витрат на обслуговування зовнішніх запозичень веде до зниження вартості банківських активів, підвищення ризику дефолту, ризику втрати ліквідності банків.

5. Ризик зміни вартості та підвищення відсоткових ставок єврооблігацій – державних та корпоративних – підвищує витрати на їх обслуговування та ризик дефолту. Це обмежує можливість залучення нових емісій єврооблігацій та можливості залучення додаткового капіталу, підтримання ліквідності банків.

6. Ризик зупинки притоку або значного відтоку іноземних інвестицій. Значне скорочення прямих іноземних інвестицій або "раптова зупинка" ("sudden stop") відбувається у результаті впливу ризиків зовнішнього середовища або внутрішніх економічних ризиків (економічна стагнація, погіршення інвестиційного клімату, значна девальвація). Відтік портфельних інвестицій виникає в результаті зниження рейтингів країни, зростання валютних ризиків, спекулятивних мотивів, зміни пріоритетів міжнародних інвесторів, регуляторних обмежень. Зміна притоку капіталу на його відтік веде до підвищення попиту на іноземну валюту для виведення капіталу та спричиняє девальваційний тиск, зростання валютних ризиків. Така ситуація відома як взаємопосилення ризиків.

Структурні зміни руху капіталу обумовлені дією факторів зовнішнього середовища, інституційно-регуляторними чинниками та зовнішніми ризиками. Вони виявляються у змінах географічного розподілу потоків капіталу, балансу притоку та відтоку капіталу, виникненні контртенденцій та дивестицій (зменшення або відкриття іноземних інвестицій) та інших суперечливих процесів.

Разом з тим, на наш погляд, можна визначити сукупність системно-структурних змін міжнародного руху капіталу, що відображають вплив сукупності зовнішніх факторів і ризиків, характеризують нерівномірність та нестабільність транскордонних фінансових потоків:

- значне зменшення вартості фінансових активів, таких як акції, облігації, капітал банків, кредити та інших (або так званих "інфкованих активів"). Причиною такого зменшення вартості є різкі зміни міжнародних фінансових ринків, зовнішні ризики та шоки, вартість трансферу ризиків фінансових інструментів. Одним з прикладів є значне падіння міжнародних цін на золото протягом 2013 року;

- дивестиції – відкриття іноземних інвестицій в силу акумуляції зовнішніх та внутрішніх ризиків;

- "неочікувана зупинка" руху капіталу ("sudden stop") – непрогнозована зупинка або різке зменшення притоку прямих та портфельних інвестицій в певну країну;

- реверсивні потоки капіталу – зміна імпорту капіталу на його відтік або на експорт;

- негативний власний капітал (negative equity) – результат стрімкого зниження вартості фінансових активів або нерухомості, коли їх вартість стає менше ніж кредитна заборгованість за їх придбання.

Одним з сучасних проявів структурних змін міжнародного руху капіталу у банківському секторі України є процес дивестицій великих міжнародних банківських груп, що веде до очевидного зменшення частки та ролі банків з іноземним капіталом.

Таблиця 1. Частка іноземного капіталу у статутному капіталі банків України, 2008-2013 роки

	01.01.2008	01.01.2009	01.01.2010	01.01.2011	01.01.2012	01.01.2013	01.12.2013
Іноземний капітал у статутному капіталі банків, %	35,0	36,7	38,8	40,6	41,9	39,5	33,7

*Джерело: Складено автором за даними [4].

Основними причинами дивестицій іноземного капіталу в банківському секторі України, на наш погляд, є наступні:

- зниження кредитних рейтингів України до критичного рівня, що суттєво впливає на оцінку ризиків активів міжнародних банківських груп в Україні та приходиться у суперечність з вимогами Базель III щодо ризиків на нормативів достатності капіталу;

- підвищення ризикованості активів веде до зниження їх вартості, що одночасно з обмеженням міжбанківського кредитування в рамках міжнародних груп значно ускладнює можливість рекапіталізації філій в Україні та підтримання їх ліквідності;

- банки з іноземним капіталом лідирували у найбільш привабливих послугах валютного кредитування іпотеки, авто кредитів та споживчих. В результаті глобальної фінансової кризи, значної девальвації гривні та

зростання вартості обслуговування кредитів привело до нагромадження безнадійних кредитів та втрат банків;

- продаж активів банків з іноземним капіталом відбувався за цінами, що були значно менше вартості придбання та подальших інвестицій, тому в більшості випадків це обумовлювало прямі втрати міжнародних банківських груп;

- зростання вартості кредитів на ринку України привело до стагнації кредитного ринку та обмежило можливості отримання прибутків.

Одночасно з дивестиціями міжнародних банківських груп відбуваються структурні зміни руху капіталу.

Таблиця 2. Рух іноземного капіталу у банківському секторі України, 2006-2012 роки

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Прямі інвестиції	1389	2608	4267	1919	2039	1474	495
Облігації, боргові цінні папери	1853	3695	-723	-1249	-139	-1026	-346

*Джерело: Складено автором за даними [4].

З даних таблиці випливає, що середньорічні обсяги припливу прямих іноземних інвестицій в банківський сектор України склали 2754 млн. дол. США, а у 2012 році він знизився до 495 млн.дол США, тобто на 82 %. Одночасно інша форма руху капіталу – облігації та боргові цінні папери – починаючи з 2008 року набула негативних значень. Таким чином, це можна пояснити тим, що розміщення іноземних облігацій скоротилося, а значні витрати на обслуговування раніше розміщених цінних паперів обумовили фактичний відтік капіталу. Зниження кредитних рейтингів України, зростання вартості розміщення міжнародних облігацій та несприятлива кон'юнктура фінансових ринків практично зупинила можливість залучення зовнішнього фінансування.

Висновки. Структурні зміни міжнародного руху капіталу в останні роки знаходяться під впливом суперечливої взаємодії ризиків зовнішнього середовища та національних ризиків, а також специфічних зовнішніх ризиків української економіки та фінансової системи. Ризики впливають на рух капіталу до банківського сектору України, а в останні два роки – на продаж активів і зменшення частки банків з іноземним капіталом.

Суттєвими наслідками суперечливого руху міжнародного капіталу в банківському секторі України є:

- зниження ролі банків з іноземним капіталом на ринку;

- значне скорочення можливостей залучення фінансування до банків з іноземним капіталом і банківського ринку України за рахунок міжнародних фінансових груп;

- зміна власників банків з іноземним капіталом від міжнародних банківських груп, що працюють за ринковими критеріями, до українських промислово-фінансових груп, які використовують банки переважно для власних потреб, що веде до додаткових ризиків стабільності банків;

- скорочення фінансових можливостей поліпшення доступності та умов кредитування на ринку банківських послуг України;

- негативна модифікація конкуренції на банківському ринку.

Переваги та можливості міжнародного руху капіталу та управління ризиками повинні бути спрямовані на підвищення стабільності національної банківської системи, ефективного доступу підприємств та домогосподарств до фінансових можливостей, покращення умов кредитування.

Подолання негативних тенденцій руху капіталу вимагає значного покращення інвестиційного клімату на основі структурних реформ, поліпшення умов ведення бізнесу, стимулювання зростання конкурентоздатності та продуктивності праці. Макроекономічна та фіскальна збалансо-

ваність відіграють основну роль для стабільності банківської та фінансової систем. Ринковий курс національної валюти дозволить стабілізувати платіжний баланс і створити додаткові умови для притоку іноземних інвестицій.

Список використаної літератури

1. Lucas R. Why doesn't capital flow from rich to poor countries? – American Economic Review, vol.80, pp.92-96, May 1990.
2. Obstfeld, M. The Global Capital Market: Benefactor or Menace? Journal of Economic Perspectives. – Volume 12, Number 4, pp.9-30 – Fall 1998.
3. Obstfeld, M., Shambaugh, J., Taylor. A. Financial Stability, the Trilemma and International Reserves. – NBER Working paper 14217.
4. Основні показники діяльності банків України. – Національний банк України, лютий 2014 р. [Електронний ресурс] // Національний банк України: [сайт]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=66374> – Назва з екрана.
5. Calvo G. Monetary policy Challenges to Emerging Economies: Sudden Stop, Liability Dollarization and lender of Last Resort. – NBER Working paper 12788, 2006.
6. Calvo G. Financial Crises and Liquidity Shocks; a Bank-run Perspective. – NBER Working paper 15425, 2009.
7. Макроекономіка [Текст]: [підручник] / [В. Д. Базилевич, К. С. Базилевич, Л. О. Баластрик]; за ред. В. Д. Базилевича. – 4-те вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2008. – 743 с.

8. Пікус Р.В. Управління фінансовими ризиками [Текст]: [навч. посібник] / Пікус Р.В. – К.: "Знання", 2010. – 598 с.
 9. Платіжний баланс і зовнішній борг України. 2012 рік. [Електронний ресурс] // Національний банк України: [сайт]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=66374> – Назва з екрана.
 10. Основні показники діяльності банків України. – Національний банк України, лютий 2014 р. [Електронний ресурс] // Національний банк України: [сайт]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=66374> – Назва з екрана.
 11. Borio C. The financial turmoil of 2007-?: a preliminary assessment and some policy considerations [Текст]: / С. Borio. – BIS Working Papers, No 251 – Basel, Bank for International Settlements, 2008, 54 p.
 12. Bluedorn J., Dattagupta R., Guajardo J., Topalova P. Capital Flows are Fickle: Anytime, Anywhere. – IMF Working Papers WP/13/183 – Washington, International Monetary Fund, 2013, 36 p.
 13. Capital flows and emerging market economies. (2009) – CGSF papers No 33, Bank for International Settlements, Basel.
 14. Dunning J. Multinational Enterprise and the Global Economy [Текст]: / J. Dunning / – Washington, 1993, 340 p.
 15. IMF Global Financial Stability Report. (2011) – Washington, International Monetary Fund – www.imf.org
 16. Laeven L., Valencia E. Systemic banking Crisis: A New Database [Текст]: / L. Laeven, E. Valencia. – IMF Working Papers WP/08/224 – Washington, International Monetary Fund, 2008, 61 p.
 17. Prasad E., Rajan R., Subramanian A. Foreign Capital and Economic Growth. – Washington, International Monetary Fund, 2006, 54 p.
- Надійшла до редколегії 12.02.14

В. Шевченко, канд. екон. наук, доц.
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

РИСКИ И ПРОТИВОРЕЧИВОСТЬ МЕЖДУНАРОДНОГО ДВИЖЕНИЯ КАПИТАЛА В БАНКОВСКОМ СЕКТОРЕ

Исследуется содержание и структура международного движения капитала, его противоречивое влияние на глобальные и национальные процессы. Определены риски международного движения капитала в банковском секторе. Выявлены современные изменения международного движения капитала в банковском секторе Украины. Раскрыты современные последствия и особенности регулирования рисков международного движения капитала.

Ключевые слова: международное движение капитала, банки с иностранным капиталом, движение капитала в банковском секторе, риски движения капитала, последствия движения капитала.

Shevchenko V. PhD in Economics, Associate Professor
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

RISKS AND CONTRADICTION OF INTERNATIONAL CAPITAL FLOWS IN BANKING

The content of the international capital flows are studied, its contradictor influence on global and national processes. Some theoretical approaches on contradictory impact of capital flows. The major risks of international capital flows in banking sector are determined including financial, currency, assets value decrease, credit rating etc. The capital flows reversal flows are explained. The modern changes of international capital flows to banking sector of Ukraine are discovered.

Keywords: international capital flows, foreign-owned banks, capital flows in banking sector, capital flows risks, capital flows consequences.

УДК 368
JEL G 22

О. Залетов, канд. екон. наук, доц.
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ МАКРОПРУДЕНЦІЙНОГО НАГЛЯДУ ТА РЕГУЛЮВАННЯ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті розглянуто особливості макропруденційного нагляду та регулювання, визначені основні проблеми його реалізації для регулювання вітчизняного ринку страхових послуг, розглянуто процес реалізації концепції макропруденційного нагляду та регулювання.

Ключові слова: страховий ринок, макропруденційний нагляд і регулювання, макропруденційна політика, страховик.

Постановка проблеми. Остання світова фінансова криза засвідчила невіддатність сучасної системи регулювання та нагляду за фінансовими установами, зокрема за страховиками.

Саме недоліки в оцінюванні ризиків, проблеми з ризик-менеджментом вказуються як одні з головних причин негативних процесів, які відбулися в глобальній фінансовій системі [1].

Найбільш розвинені країни світу досягли угод, що закладають підвалини для нових стандартів страхового регулювання й нагляду на глобальному рівні. Зокрема, країни-члени ЄС визначають цілями державного регулювання збереження платоспроможності компаній та захист прав споживачів, але додатково країни можуть виділяти окремі пріоритетні завдання та прагнення [1, 16]: підтримку стабільності ринку / довіри до ринку; підтримку ефективного ринку; введення ринкового нагля-

ду; боротьбу з фінансовими правопорушеннями; підтримку конкурентоспроможного ринку; надання інформації для споживачів; пряму заяву про "відсутність банкрутств" або пряму відмову від цієї мети; забезпечення компенсаційної схеми для споживачів.

В Україні потрібна нова державна політика щодо забезпечення фінансової стійкості страхової системи. Вона повинна ґрунтуватися на забезпеченні загальної макроекономічної стабільності, удосконалення страхового законодавства, розвитку страхової інфраструктури, зниження тіньових та кримінальних процесів у страховій сфері, а також забезпечення стабільного функціонування вітчизняного страхового ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розв'язанню проблем удосконалення державного нагляду і регулювання за страховою діяльністю присвячені наукові праці таких провідних вчених, як: Базилевич В.Д.